

PRILOGA „ZVONČKU“

Slovanske pravljice.

Priobčuje *Nik. Vrhov.*

9. Dvanajst mesecev.

(Slovaška.)

Bila je nekoč mati, ki je imela dvoje hčerá: svojo in pastorko. Svojo hčer je jako ljubila, pastorke pa ni marala, samo zato ne, ker je bila Marušica zalša nego njena Alena. Dobra Marušica si ni bila v svesti svoje lepote. Ni mogla umeti, zakaj se mati tako zadira nad njo, kadarkoli jo pogleda. Vsa dela je morala sama storiti: pospravljala je po hiši, kuhala, prala, šivala, predla, tkala, prinašala travo kravici in jo krmila. Alena pa se je lepo oblačila in dolgo poležavala. Marušica je bila jako delavna in potrpežljiva. Ko sta jo mačeha in sestra psovali in preklinjali, je bila mirna in krotka kakor jačnje. A zaman! Oni dve sta bili čedalje zlobnejši, ker se je Marušica razcvetela vsak dan lepše; Alena pa je prihajala čedalje grša.

»Čemu naj mi bo lepa pastorka?« si je mislila mačeha in si prizadevala z hčerjo vred, da bi se iznebila uboge Marušice. Stradali sta jo in pretepali; ona pa je trpela in pri vsi svoji edinščini prihajala vsak dan zalša. Mačeha in Alena sta trapili Marušico s takimi mukami, kakršnih bi si drugi ljudje ne mogli niti domisliti. Nekega dne sredi prosinca si je zaželela Alena vijolic.

»Maruša, prinesi mi iz gozda kitico vijolic. Rada bi si jih vtaknila za pas in jih duhala«, ukaže sestri.

»Za Boga, kaj ti je prišlo na misel, draga sestra? Kdaj si čula, da bi pod snegom rasle vijolice?« opomni ubožica.

»Kaj, ti se drzneš nasprotovati, ko ti jaz ukazujem? Kar pojdi in če ne prineseš iz gozda vijolic, te ubijeva z materjo«, ji zagrozi Alena. Mačeha pa zgrabi Marušico, jo sune črez prag in zaloputne duri za njo. Deklica je dolgo tavalá semintja. Lakota jo je morila; mraz jo je stresal; prosila je Boga, da bi jo vzél s tega sveta. Zdajci zagleda v daljavi svetlobo. Šla je za njo in prišla prav na vrh gore. Tam je gorela velika grmada. Krog nje je ležalo dvanajst kamenov. Na njih je sedelo dvanajst mož. Trije so bili stari belobradci, trije so bili mlajši od teh, trije še mlajši, najlepši pa so bili poslednji trije, ki so bili najmlajši. Vsi so tiho sedeli in strmeli v ogenj.

To so bili dvanajsteri meseci. Prosinec je sedel na najvišjem kamenu. Brada in lasje so mu bili beli ko sneg. V rokah je držal kij.

Marušica se prestraši in obstoji, kakor bi ji bile noge vkopane. Potem se osrči in stopi bliže, proseč: »Ljudje božji, dovolite mi, da se pogrejem pri ognju; mraz me tresе.«

Prosinec prikima z glavo in vpraša deklico: »Čemu si prišla sem, ljuba moja? Česa iščeš tu?«

»Po vijolic grem«, odgovori Marušica.

»Sedaj ni čas, hoditi po vijolic, saj je sneg«, reče Prosinec.

»Vem, vem, ali sestra Alena in mačeha sta mi ukazali, naj prinesem vijolic iz gozda. Če jih ne dobim, me ubijeta. Lepo vas prosim, prijatelji, povejte mi, kje jih najdem?«

Tedaj se dvigne Prosinec, stopi k najmlajšemu mesecu in mu da v roke kij, rekoč: »Brate, sedi više!«

Mesec Sušec sede na višji kamen in mahne s kijem preko grmade. Zdajci vzplapola ogenj, sneg se začne tajati, drevesa zabrste, travica ozeleni, v travici zarde marjetičini popki, in bilo je spomladí. V grmovju so se razcvele vijolice, in preden se je nadejala Marušica, jih je bilo vse višnjevo.

»Brzo trgaj, Marušica, brzo!« jo priganja Sušec. Vsa vesela nabira Marušica vijolice; natrga jih veliko kito. Potem lepo zahvali mesece in hiti domov.

Oj, kako sta se začudili Alena in mačeha, ko sta zagledali Marušico z vijolicami. Šli sta ji odpirat vrata. Vijolice so zadehtele po vsi hiši.

»Kje si jih natrgala?« zareži Alena.

»Visoko tam v gozdu rastejo pod grmiči, polno jih je tam«, de Marušica.

Alena vzame vijolice in si jih vtakne za pas. Sama se veseli njih vonjave in tudi materi jih da poduhati, sestri pa ne reče: »Na, poduhaj jih še til!« —

Drugi dan je posedala Alena krog peči in si zaželela jagod. Poklicala je sestro in ji rekla: »Pojdi, Maruša, in prinesi mi iz gozda jagod!«

»Za Boga, ljuba sestra, kje naj dobim jagod? Ali si kdaj slišala, da bi rasle jagode pod snegom?« tarna Marušica.

»Kaj? Ti se mi drzneš nasprotovati? Neutegoma idi, in če mi ne prineseš jagod, te ubijem«, zapreti zlobna Alena. Mačeha prime Marušico, jo potisne čez prag in zaloputne za njo vrata. Bridko jokaje je odšla deklica v gozd. Snega je bilo na kupe, gazi nikjer. Marušica je tavela po snegu dolgo, dolgo. Naposled zagleda v daljavi prav tako svetlobo, kakršno je videla prejšnji dan. Razveseli se in gre za lučjo. Zopet pride h grmadi, ki je sedelo krog nje dvanajst mesecev.

Prosinec je imel najvišji sedež.

»Ljudje božji, dovolite mi, da se pogrejem pri ognju; mraz me trese«, poprosi Marušica.

Prosinec prikima in jo vpraša: »Čemu si zopet prišla sem? Česa iščeš tu?«

»Po jagod grem«, odgovori Marušica.

»Saj je zima, in v snegu ne rastejo jagode«, veli Prosinec.

»Vem, vem«, toži Marušica, »toda sestra Alena in mačeha sta mi ukazali, naj princem jagod. Če jih ne prinesem, me ubijeta. Lepo vas prosim, prijatelji, povejte mi, kje jih najdem?«

Prosinec vstane, stopi k mesecu, ki mu je sedel nasproti, in mu poda kij, rekoč: »Rožnik, sedi viš!«

Rožnik sede na višji kamen in mahne s kijem preko ognja. Visoko vzplapola hipoma plamen, ob njem se raztaja sneg, zemlja ozeleni, drevje zalista, ptičice začno prepevati, razcveto se cvetice po gozdu; bilo je poleti. Pod bukovjem je bilo vse polno belih zvezdic, ki so se nagloma izpreminjale v jagode in brzo zorele. Preden se je nadejala Marušica, jih je bilo vse rdeče krog nje.

»Brzo nabiraj, Marušica, brzo!« ji prigovarja Rožnik. Deklica hiti nabirat v predpasnik, dokler ni bil poln jagod. Potem lepo zahvali mesece in vesela steče domov.

Alena in mačeha sta se začudili, ko je prišla Marušica z jagodami. Šli sta ji odpirat vrata. Jagode so zadišale po vsi hiši.

»Kje si jih nabrala?« se obregne na sestro Alena.

»Visoko v gozdu sem jih dobila; polno jih raste tam v bukovju«, de Marušica.

Alena vzame jagode in se jih nazoblje dosita. Da jih tudi mačehi; Marušici pa ne črhne: »Vsaj eno pokusi!« Alena se je naučila jagod, tretji dan pa je zaželela rdečih jabolok.

»Čuj, Maruša, pojdi v gozd in prinesi mi rdečih jabolok«, ukaže sestri.

»Za Boga, ljuba sestra, kje naj bi pozimi dobila jabolok?« ji oponaša Marušica.

»Kaj? Ti se mi drzneš ustavljeni, kadar ti ukazujem? Takoj steci v gozd in če mi ne prineseš rdečih jabolok, te ubijem«, ji grozi zlobna Alena. Mačeha zgrabi Marušico, jo potisne čez prag in zaluskne vrata za njo. Bridko jokaje hiti deklica v gozd. Snega je bilo na kupe, gazi nikjer. To

pot ni Marušica tavalala okolo: krenila je naravnost proti vrhu, kjer je gorela grmada in so sedeli dvanajsteri meseci drug poleg drugega. Najvišje je sedel Prosinec.

»Ljudje božji, dovolite mi, da se pogrejem pri ognju, mraz me trese«, poprosi deklica, ko se je približala grmadi.

Prosinec prikima in jo vpraša: »Čemu si prišla sem in česa iščeš tod?«

»Po rdečih jabolk grem«, odgovori Marušica.

»Zima je; a pozimi ne rastejo rdeča jabolka«, jo opomni Prosinec.

»Vem, vem«, toži deklica, »toda sestra Alena in mačeha sta mi ukazali, naj prinesem iz gozda rdečih jabolk. Če jih ne dobim, me ubijeta. Lepo vas prosim, prijatelji, povejte mi, kam naj jih grem iskat?«

Prosinec vstane, stopi k enemu izmed starejših mesecev in mu da kij, rekoč: »Brate, sedi više!«

Mesec Kimavec sede na višji kamen in mahne s kijem preko grmade. Zdajci vzplameni in zardi ogenj, sneg izgine, toda drevje ne zalista; še tisti listi, kar jih je bilo na vejah, odpadejo, in hladen veter jih raznaša po orumeneli travi semintja. Po tratih so rasle nekatere cvetice; rdeli so se nageljni; v dolini je poganjal podlesek; v bukovju je rasla visoka praprot in gosti zimzelen. Marušici niso bile mar cvetke, ozirala se je marveč na vse strani, kje bi zagledala rdeča jabolka. Kako se razveseli, ko uzre jablano in na nji visoko med vejami rdeča jabolka.

»Brzo potresi, Marušica, brzo!« veli Kimavec. Deklica stresne jablano, in jabolko pade na tla; strese drugič, in drugo jabolko pade z drevesa.

»Brzo domov, Marušica!« ji veli Kimavec. Deklica takoj sluša, vzame jabolki, lepo zahvali mesece in vesela hiti domov.

Alena in mačeha sta se začudili, ko jima je Marušica prinesla jabolk. Precej sta ji šli odpirat. Marušica je jima izročila, kar je dobila v gozdu.

»Kje si utrgala jabolki?« jo vpraša Alena.

»Visoko v gozdu rastejo in dosti jih je še tam«, odgovori Marušica.

»Zakaj jih nisi prinesla več? Kajneda, gredoč si jih snedla?« se togoti Alena.

»Niti krljička nisem pokusila, sestra! Ko sem prvokrat stresla drevo, je padlo eno, ko sem ga drugič stresla, je padlo drugo jabolko. Večkrat mi niso dovolili tresti. Veleli so mi, naj grem domov«, se izgovarja Marušica.

»Da bi te strela!« zarohni Alena, hoteč udariti sestro. Marušica zbeži v kuhinjo in jokaje prosi Boga, da bi jo rajši vzela k sebi, nego da bi jo pretepali zlobna sestra in mačeha. Sladkosnedna Alena umolkne in pokusi jabolko. Tako ji je šlo v slast, da je trdila, da ni užila še nikdar take slaščice. Tudi mačehi je zadišalo jabolko. Obe sta ji snedli in še bi bili radi jabolk.

»Mamica, daj mi kožušček, pojdem sama v gozd«, se je ustila Alena, »ta blebetulja bi nama zopet grede snedla jabolka. Bom že našla tisti kraj, kjer rasto, in vse bom sklatila, najsi kriče name.«

Zaman ji je branila mati. Alena je vzela kožušček, si dela ruto na glavo in stekla v gozd. Mati je stala na pragu in gledala za njo.

Snega je bilo na kupe, gazi nikjer. Alena je tavalala semintja. Želja po sladkih jabolkah jo je podila dalje in dalje. Kar zagleda v daljavi svetlobo. Gre za njo in pride vrh gore, kjer je gorela grmada. Krog nje je sedelo na dvanajsterih kamenih dvanajstero mesecev. Alena osupne; toda kmalu se osvesti, stopi bliže k ognju in iztegne roke, da bi se pogrela. Storila je to, ne da bi bila povprašala mesece, se li sme pogreti ali ne; niti pozdravila jih ni.

»Čemu si prišla? Česa iščeš tod?« jo nejevoljen vpraša Prosinec.

»Zakaj me vprašuješ, ti stari bedak, kaj tebi mar, čemu sem prišla semkaj«, ga priseka Alena, se obrne in odide v gozd.

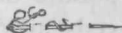
Prosincu se zmračí čelo. Jezno mahne s kijem nad glavo. Hipoma se pooblači nebo, in sneg se začne vsipati kakor iz vreče. Mrzel veter zatuli po gozdu. Alena ni videla niti koraka predse; begala je semintja in se pogrezala v zamete. Udje so ji jeli slabeti. Preklinjala je Marušico in Boga. Trepetaje od mraza se je zgrudila. Kožušček je ni več grel; snežilo pa je venomer.

Mati je pričakovala Aleno. Vsak hip se je ozirala skozi okno in gledala, ali še ne gre hči. Ura je minevala za uro, Alene pa ni od nikoder. »Morda ji jabolka tako teknejo, da se ne more ločiti od njih, ali kajli? Sama moram iti pogledat, kje je«, sklene naposled mati, obleče kožušček, si dene ruto na glavo in gre iskat Aleno. Snega je bilo na kupe, nikjer gazi. Mati kliče Aleno, toda ona se ji ne odzove. Dolgo je tavalala semintja. Sneg je padal neprenehoma, in mrzel veter je vihral po gozdu.

Marušica je skuhala večerjo, nakrmila kravico, toda Alene ni od nikoder in tudi mačehe ne. »Kje sta neki tako dolgo?« premišljuje Marušica, sedaje h kolovratu. Polno vreteno je že napredla; Alene in mačehe pa še ni domov.

»Za Boga, kaj se jima je neki prigodilo?« tarna deklica in pogleduje skozi okence. Na nebu je lesketalo polno zvezd, na zemlji je bleščal novi sneg, a človeka ni bilo videti nikjer nobenega. Žalostna zapira Marušica okence, se pokriža in moli za sestro in mačeho. Drugo jutro čaka z zajutrekom in čaka s kosilom, ali ne pričaka ni Alene ni mačehe. Obe sta zmrznili v gozdu.

Marušici je ostala hišica in kravica in kos polja. Dobro se ji je godilo potem. Živela je v miru.

Sanje.

*Rožice, kaj ve sanjate,
kadar se trudne klanjate,
kadar zaprte jasne oči
sredi pomladnih noči?*

*»Ah, kaj rožice sanjamo,
kadar se k zemljici klanjamo? —
Futro prihaja s prečisto roso,
fantič pa kleplje si koso. —*

*In zato v jutru pomladnem
solzne so vedno naše oči . . .
Da ji skoro ugasne življenje,
tega se vsaka roža boji.«*

Bogomila.

